

מפתח הלב לכיתה ד

נושא היחידה: אנשים שונים, דעות שונות

למידה רגשית חברתית (SEL)
בדגש על ערך השונות

זרקור על תוכנית "מפתח הל"ב" המחודשת

לצוות החינוכי שלום רב,

בימים אלה, שבהם אנו מציינים עשור לתוכנית "מפתח הל"ב – לשעת חינוך", מתפרסמת התוכנית המחודשת. היחידות פותחו בחיבור לדמות הבוגר/ת ומדגימות את האופן שבו אפשר לקדם למידה רגשית חברתית (SEL). בשלב זה, אנו שמחות להגיש לכם את יחידות ההוראה-למידה החדשות לשיעורי חינוך בדגש על ערך השונות.

מה כוללת התוכנית?

למורה:

- א. **סילבוס מעודכן** - סילבוס לכל שכבת גיל המתפתח במעגלים הולכים ומתרחבים:
 - כיתה א - אני והזולת; כיתה ב - במשפחה; כיתה ג - בכיתה; כיתה ד - בבית הספר; כיתה ה - בקהילה; כיתה ו - במדינה ובחברה.
- ב. **יחידות הוראה למידה** - יחידות הוראה מובנות הכוללות מספר שיעורים והמציגות מגוון חלופות לבחירה.
- ג. **עזרים** - מגוון עזרים (לרבות דיגיטליים) לניהול הלמידה וההתנסות בכיתה ובלמידה מרחוק.

לתלמידים:

- א. עזרים מגוונים ללמידה ולהתנסות (כמו: משחקים, סרטונים, סיפורים, כרטיסי שיח ועוד).
 - ב. משימות אישיות, קבוצתיות וכיתתיות (לרבות דיגיטליות)
- בשלב זה, היחידות שלפניכם נשלחות אליכם כמצגות, כחלק מפיילוט ראשוני. בהמשך, יתפרסמו חומרים אלה ונוספים כיחידות דיגיטליות באתר. נשמח שתשתפו אותנו בתובנות, בשאלות ובתוצרי הלמידה וההתנסות בכיתתכם.

בהצלחה,

זהבה שמש
מנהלת אגף תכנון ופיתוח תוכניות
לשכת המשנה למנכ"ל

אורית צאירי
ממונה על החינוך החברתי ערכי
האגף לחינוך יסודי

מבנה היחידה והמתודות

מטרות, מסרים ידע, מיומנויות וערכים	זרקור על הנושא: אנשים שונים – דעות שונות מאפייני הגיל	• מבוא
שיעור 1 – אני חושב כך, אתה חושב אחרת		
חלופה ב – ציור - מה שרואים משם, לא רואים מכאן חלופה ג – סרטון zoom in - zoom out	שלב 1. מה בתמונה? שלב 2. מתבוננים בתמונה מזוויות ראייה שונות	• פתיחה
חלופה ב – משאל בית ספרי	שלב 1. משאל רחוב שלב 2. מבררים דעות מגוונות	• מהלך
	שלב 1: סקר כיתתי שלב 2: מתנסים בהבעת דעה אישית	• סיכום
שיעור 2 – "עשה ואל תעשה" בשיח		
חלופה ב – הפעלה - בשביל הכבוד חלופה ג – הפעלה - שיח מכבד? זה תלוי!	שלב 1. סיפורי אירוע שלב 2. מבררים ביטויי כבוד/חוסר כבוד בשיח	• פתיחה
חלופה ב – הפעלה – עשה ואל תעשה בשיח	שלב 1. משחק התאמה שלב 2. מבררים את כללי "עשה ואל תעשה" בשיח	• מהלך
חלופה ב – הכנת מדבקות לוואטסאפ	סיפור אירוע – המדבקות של רונית	• סיכום
שיעור 3 – מקום לכל הדעות – מהלכה למעשה		
	מבררים: מה נרצה לשנות/לקדם בבית הספר?	• פתיחה
	משתפים בהצעות שלנו	• מהלך
	נותנים משוב מכבד להצעות החברים	• סיכום

מבוא – זרקור על הנושא

זרקור על הנושא

יחידה זו עוסקת בנושא: **אנשים שונים - דעות שונות**, והיא מיועדת לכיתה ד'. בשכבת גיל זו חלה התקדמות ניכרת בהתפתחות השפה והחשיבה וביכולת של התלמידים:

- להביע רגשות ומחשבות
- לגבש דעה גם בנושאים השנויים במחלוקת ולהביע אותה דרך הצגת נימוקים רלוונטיים
- להבין ולקבל שלחבריהם עשויות להיות דעות שונות משלהם.

שיח בנושאים לימודיים וחברתיים מהווה עבורם הזדמנות להצגת דעות שונות ולבירור נושאים השנויים במחלוקת. חשוב לעודד את התלמידים לנהל שיח סובלני בנכונות להאזין למגוון דעות, להבין את נקודת מבטו של הזולת ולהתייחס "לגופו של עניין" ולא "לגופו של אדם". שיח ערכי המעודד את התלמידים להשמיע את דעותיהם ולכבד את המחזיקים בדעות שונות משלהם, תורם לתחושת המוגנות ומאפשר להם לבטא את עצמם ללא חשש מלעג או זלזול.

הנושאים הנלמדים בדגש על ערך השונות

כיתה א	כיתה ב	כיתה ג	כיתה ד	כיתה ה	כיתה ו
כל אחד יחיד ומיוחד	כל משפחה מיוחדת במינה	שונים ומתחברים	אנשים שונים, דעות שונות	לכל אחד כישרון מיוחד	פסיפס ישראלי – מתחברים לשורשים

- מבוא
- שיעור 1
- פתיחה
- מהלך
- סיכום
- שיעור 2
- פתיחה
- מהלך
- סיכום
- שיעור 3
- מהלכה למעשה

מבוא – מטרות ומסרים

מבוא

שיעור 1

פתיחה

מהלך

סיכום

שיעור 2

פתיחה

מהלך

סיכום

שיעור 3

מהלכה
למעשה

שכבת הגיל

כיתה ד'

הנושא

אנשים שונים - דעות שונות

מטרות

- מתן לגיטימציה להשמעת דעות שונות
- היכרות עם ביטויי כבוד וחוסר כבוד בשיח
- בחינת השפעות התנהלות השיח על השותפים ועל רגשותיהם

מסרים מרכזיים

- חשוב שנאפשר לכל אחד להביע את דעתו, גם אם היא שונה משלנו
- יש להגיב לדעות השונות באופן ענייני ומכבד, כך שכל אחד ירגיש בטוח להביע דעתו
- דעות שונות תורמות להעשרת השיח ולהרחבת ההסתכלות על הנושא

מבוא – ידע, מיומנויות וערכים

להרחבה

מיומנויות

ערכים

ידע

- ביטויי כבוד וחוסר כבוד כלפי דעות שונות
- השפעות השיח המכבד על רגשות השותפים

מיומנויות

קוגניטיביות

אוריינות שפתית – הבעה בעל פה ובכתב (1), הצגה ושכנוע (2)
חשיבה ביקורתית – הערכת מידע (3)

תוך-אישיות (SEL)

מודעות עצמית – זיהוי רגשות (4)

תוך-אישיות (SEL)

התנהלות חברתית – ניהול יחסים בין-אישיים (5)
מודעות חברתית - הבנת האחר (6), רגישות חברתית-תרבותית (7)

ערכים

כבוד האדם

כבוד לאדם ולהשקפותיו (8)

מבוא

שיעור 1

פתיחה

מהלך

סיכום

שיעור 2

פתיחה

מהלך

סיכום

שיעור 3
מהלכה
למעשה

שיעור 1 – אני חושב כך, אתה חושב אחרת

שיעור 1 - פתיחה

השלב	תיאור השלב
פתיחה	במליאה מתבוננים מזוויות ראייה שונות חלופה א – מה בתמונה? 1. התבוננו בתמונה 2. כל תלמיד יכתוב על פתקית מה הוא רואה בתמונה, וידביק אותה על הלוח. פתקיות שכתובים עליהן תשובות דומות יש להדביק זו מעל זו, כך שתתקבל דיאגרמה המציגה את זוויות הראייה השונות (לצפייה בדוגמה). ניתן לאסוף את התשובות ב"ענן מילים" (קישור) נקודות לדיון • מה אפשר ללמד מהתוצאה שהתקבלה? (תלמידים שונים רואים בתמונה דברים שונים, רוב התלמידים רואים בתמונה...) • מה גרם לכך שתלמידים שונים ראו דברים שונים באותה התמונה? (דמיון, ידע, פרשנות) • מה זה מזכיר לכם? ספרו על אירוע שהתרחש בכיתה. תארו את זוויות הראייה השונות של השותפים (6). חלופה ב – ציור מה שרואים משם, לא רואים מכאן חלופה ג – סרטון zoom in - zoom out

מבוא	
שיעור 1	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 2	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 3	
מהלכה למעשה	

שיעור 1 - מהלך

השלב	תיאור השלב
מהלך	במליאה 1. נחשפים לדעות מגוונות חלופה א – משאל רחוב כתבת החדשות שאלה עוברים ושבים ברחוב מה דעתם: "מאיזה גיל אפשר לתת לילדים טלפון חכם?" קראו מה השיבו. חלופה ב – משאל בית ספרי כל חמישה תלמידים ייכנסו לכיתה אחרת בבית"ס וישאלו את התלמידים: "לדעתכם, מאיזה גיל אפשר לתת לילדים טלפון חכם?" המשיבים יתבקשו לנמק את תשובתם. 2. נקודות לדיון - איך הרגשתם כשנחשפתם למגוון הדעות? מדוע? (בלבול, עניין, התלהבות, סקרנות, חוסר נוחות) (4) - מה דעתכם על הנימוקים שהוצגו? מדוע? (משכנעים/לא משכנעים, מעוררי מחשבה, ענייניים/לא ענייניים וכו') (3) - שערו: ממה נובע השוני בתשובות? (גיל, ניסיון, העדפה אישית)

מבוא	
שיעור 1	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 2	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 3	
מהלכה למעשה	

שיעור 1 - סיכום

השלב	תיאור השלב
סיכום	במליאה 1. מתנסים בהבעת דעה אישית ב"סקר כיתתי" א. מה דעתכם: מהו הגיל שבו אפשר לתת לילדים טלפון חכם? הסתדרו לאורך אחד הקירות בכיתה במקום המייצג את דעתכם, כאשר קצה אחד של הקיר מייצג את גיל 6 והקצה הנגדי את גיל 15. המורה תכריז על גיל וכל מי שגיל זה מייצג את דעתו ירים את היד ב. כמה ילדים יציגו את דעתם וינמקו. (1) 2. נקודות לדיון - מה אפשר ללמוד על הכיתה שלכם בעקבות השיתוף בדעות השונות? (יש בכיתה שלנו מגוון דעות..., רוב ילדי הכיתה חושבים שילדים יכולים לקבל טלפון חכם בגיל...) - במה ההיכרות עם מגוון הדעות בכיתתכם תורמת לכם? (מעמיקה את ההיכרות, מאפשרת להבין טוב יותר את האחר, מעוררת חשיבה, מוסיפה זוויות ראייה שונות, מעשירה) (7)

מבוא	
שיעור 1	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 2	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 3	
מהלכה	
למעשה	

שיעור 2 – עשה ואל תעשה בשיח

שיעור 2 - פתיחה

השלב	תיאור השלב
פתיחה	במליאה חלופה א – סיפורי אירוע - כבוד/חוסר כבוד לדעות שונות 1. קראו את סיפורי האירוע: • <u>מקום לכל הדעות</u> • <u>שיח ללא מוצא</u> 2. נקודות לדיון • ציינו דוגמאות לאמירות מכבדות שהתבטאו בשיח: • לדעתכם, כיצד השיח המכבד השפיע על: • הרגשות של המשתתפים • קידום המטרה: תכנון הפסקה פעילה • ציינו דוגמאות לאמירות ולשפת גוף לא מכבדות שהתבטאו בשיח: • לדעתכם, כיצד השיח הלא מכבד השפיע על: • הרגשות של המשתתפים • קידום המטרה: תכנון הפסקה פעילה למורה, חשוב לשוחח על ביטויי התנהגות המקדמים שיח מכבד כמו: הקשבה; הימנעות משיפוטיות; התייחסות לרעיון ולא לדובר (לגופו של עניין ולא לגופו של אדם); שימוש ב"מסרי אני" ולא ב"מסרי אתה" ועוד. חלופות נוספות לפתיחה: חלופה ב – הפעלה - <u>בשביל הכבוד</u> חלופה ג – הפעלה - <u>שיח מכבד? זה תלוי!</u>

מבוא	
שיעור 1	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 2	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 3	
מהלכה למעשה	

שיעור 2 - מהלך

השלב	תיאור השלב
מהלך	בקבוצות עשה ואל תעשה בשיח חלופה א – משחק התאמה לרשותכם, <u>לוח "עשה" ו"אל תעשה" בשיח ועשרים כרטיסים</u> - קראו את הכרטיסים והניחו כל אחד מהם במקום המתאים בלוח (כללים ודוגמאות). - בדקו את התשובות בלוח שלכם באמצעות <u>לוח הבקרה</u> - סמנו בירוק שני כללים שקידמו את השיח בסיפורי האירוע - סמנו באדום שני כללים שעיכבו את השיח בסיפורי האירוע - התכוננו להציג במליאה את הכללים שסימנתם במליאה - נציגי הקבוצות יציגו את הכללים שסימנו. - שוחחו: מדוע חשוב שתקפידו על כללים אלו בכיתה? <u>(5)</u> חלופה ב - הפעלה לרשותכם, <u>עשרים קלפי "עשה" ו"אל תעשה בשיח"</u> שבו במעגל, השמיעו מוזיקה והעבירו את חפיסת הקלפים ביניכם. התלמיד שהקלפים נמצאים בידיו כשהמוזיקה נעצרת ירים את הקלף העליון, יקרא אותו בקול ויאמר אם מדובר בכלל שמקדם את השיח או מעכב אותו. אם השיב נכון הקלף נשאר אצלו, אם לא השיב נכון הקלף חוזר לתחתית חפיסת הקלפים.

מבוא	
שיעור 1	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 2	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 3	
מהלכה למעשה	

שיעור 2 - סיכום

השלב	תיאור השלב
סיכום 	שומרים על שיח מכבד גם בקבוצת הוואטסאפ רונית מכיתה ד חשבה ש"כללי עשה - אל תעשה" שעליהם שוחחתם מתאימים לשיח גם בקבוצת הוואטסאפ של הכיתה. היא עיצבה כמה מדבקות והציעה לחברי כיתה להשתמש בהן. חלופה א – סיפור אירוע – המדבקות של רונית קראו את המדבקות שהכינה רונית: • מה דעתכם על היוזמה של רונית? • שערו: מה גרם לה להכין מדבקות אלו? • על מה חשוב להקפיד בקבוצת הוואטסאפ? חלופה ב – הכנת מדבקות לוואצאפ הכינו מדבקות שמעודדות שמירה על שיח מכבד בוואטסאפ. תוכלו להיעזר באפליקציות מומלצות ליצירת מדבקות בוואטסאפ: כלולה (אנדרואיד) ו- Sticker Maker Studio (אייפון).

מבוא	●
שיעור 1	●
פתיחה	●
מהלך	●
סיכום	●
שיעור 2	●
פתיחה	●
מהלך	●
סיכום	●
שיעור 3	●
מהלכה	●
למעשה	●

שיעור 3 – מקום לכל הדעות – מהלכה למעשה

שיעור 3 – מהלכה למעשה

תיאור השלב	תיאור השלב
פתיחה	מאזינים למגוון הדעות ומציעים שינוי א. ערכו רשימה של נושאים מחיי בית הספר שבהם חשוב לשנות/לשפר לטובת כלל התלמידים (ניתן להתייחס ל: חלוקת המגרש בהפסקות, ציון ימי הולדת, מסיבות ואירועים מיוחדים, הפסקות פעילות ועוד). ב. הביעו את דעתכם - מה צריך לשנות/לשפר בנושא שבחרתם: - כל תלמיד יבחר נושא שלדעתו חשוב לשנות/לשפר ויכתוב את ההצעה לשיפור ואת הנימוקים. (2) - הוא ישתף את חבריו בדברים שכתב ויתלה זאת בלוח הכיתתי בנושא. - תלמיד שהצעתו דומה/משלימה/מתייחסת למה שהוצג, ישתף בדברים שכתב ויתלה על הלוח.
סיכום	נותנים משוב - לאחר הצגת כל הדעות, התייחסו לדברים שנאמרו, בהקפדה על <u>משוב ענייני ומכבד</u>. (8) - בחרו הצעה אחת וחשבו בפני מי תרצו להציג אותה בבית הספר כדי לקדם זאת.

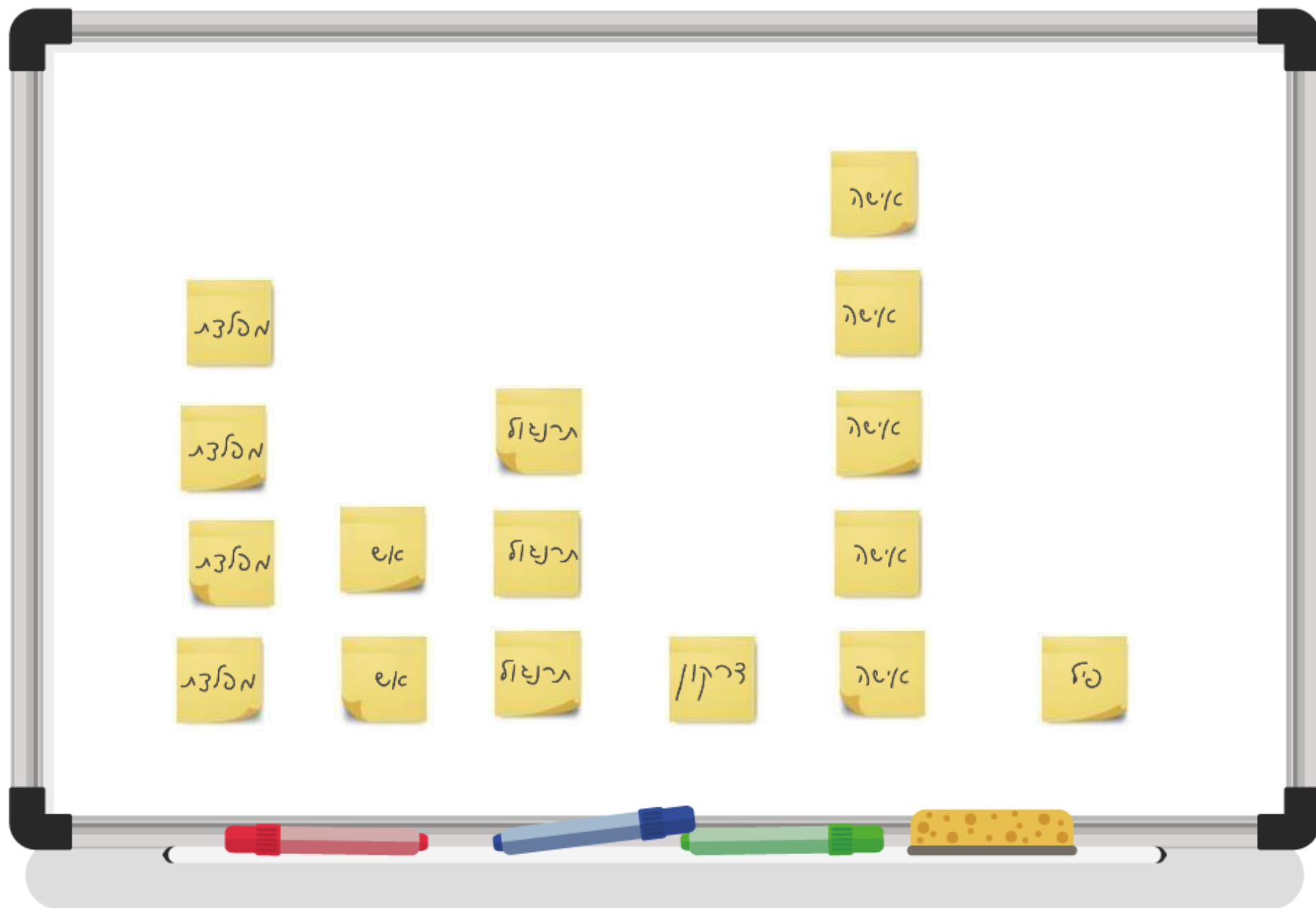
מבוא	
שיעור 1	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 2	
פתיחה	
מהלך	
סיכום	
שיעור 3	
מהלכה למעשה	

עזרים ליחידה

	הכלי	שיעור	שלב
1	מה בתמונה?	ראשון	פתיחה
2	דיאגרמה - דוגמה	ראשון	פתיחה
3	ציור - מה שרואים משם, לא רואים מכאן	ראשון	פתיחה - חלופה ב
4	סרטון - zoom in - zoom out	ראשון	פתיחה - חלופה ג
5	משאל רחוב	ראשון	מהלך
6	סיפור אירוע - "מקום לכל הדעות"	שני	פתיחה
7	סיפור אירוע - "שיח ללא מוצא"	שני	פתיחה
8	הפעלה - בשביל הכבוד	שני	פתיחה - חלופה ב
9	הפעלה - שיח מכבד? זה תלוי!	שני	פתיחה - חלופה ג
10	לוח קבוצתי - "עשה ואל תעשה" בשיח	שני	מהלך
11	כרטיסים לקבוצות - "עשה ואל תעשה" בשיח	שני	מהלך
12	עשה ואל תעשה בשיח - לוח בקרה	שני	מהלך
13	מדבקות לוואצאפ - דוגמה	שני	סיכום
14	כרטיסי משוב	שלישי	מהלכה למעשה

משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך יסודי, המחלקה לחינוך לחיים בחברה

				אישה	
מפלצת				אישה	
מפלצת		ג'נאל		אישה	
מפלצת	א/ש	ג'נאל		אישה	
מפלצת	א/ש	ג'נאל	צ'קו/	אישה	פיז

חזרה

משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך יסודי, המחלקה לחינוך לחיים בחברה

מה שרואים מכאן, לא רואים משם

הכנה

- מניחים במרכז החדר חפץ כלשהו (קלמר, קופסה, ילקוט, משחק).
- מחלקים לכל תלמיד "משקפת" מנייר מגולגל.

מהלך

- כל תלמיד מתבונן בחפץ דרך ה"משקפת", ומצייר אותו.
- תולים את הציורים.
- משוחחים:

- במה הציורים דומים? במה הם שונים? (בהתייחס לגודל, לצבע, לחלק בחפץ שבו התמקדו בציור ועוד).
- מה גרם לכך שכולם ציירו את אותו החפץ ובכל זאת התקבלו יצירות שונות? (הבחירה להתמקד בחלק מסוים של החפץ, בחירה בצבע מסוים, המיקום של "המתבונן" ועוד).

Zoom in zoom out

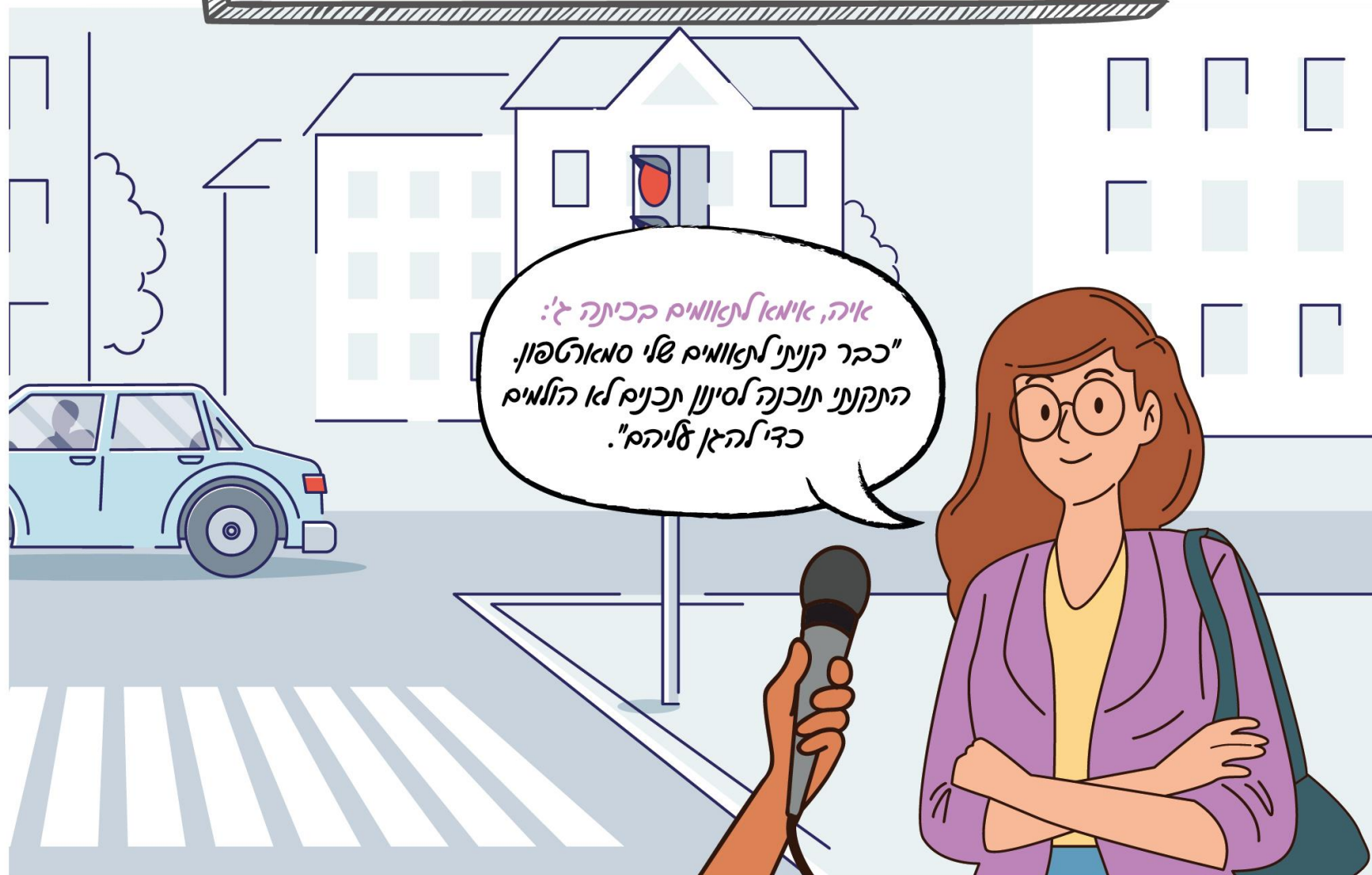

צפו ב**סרטון** ושוחחו:

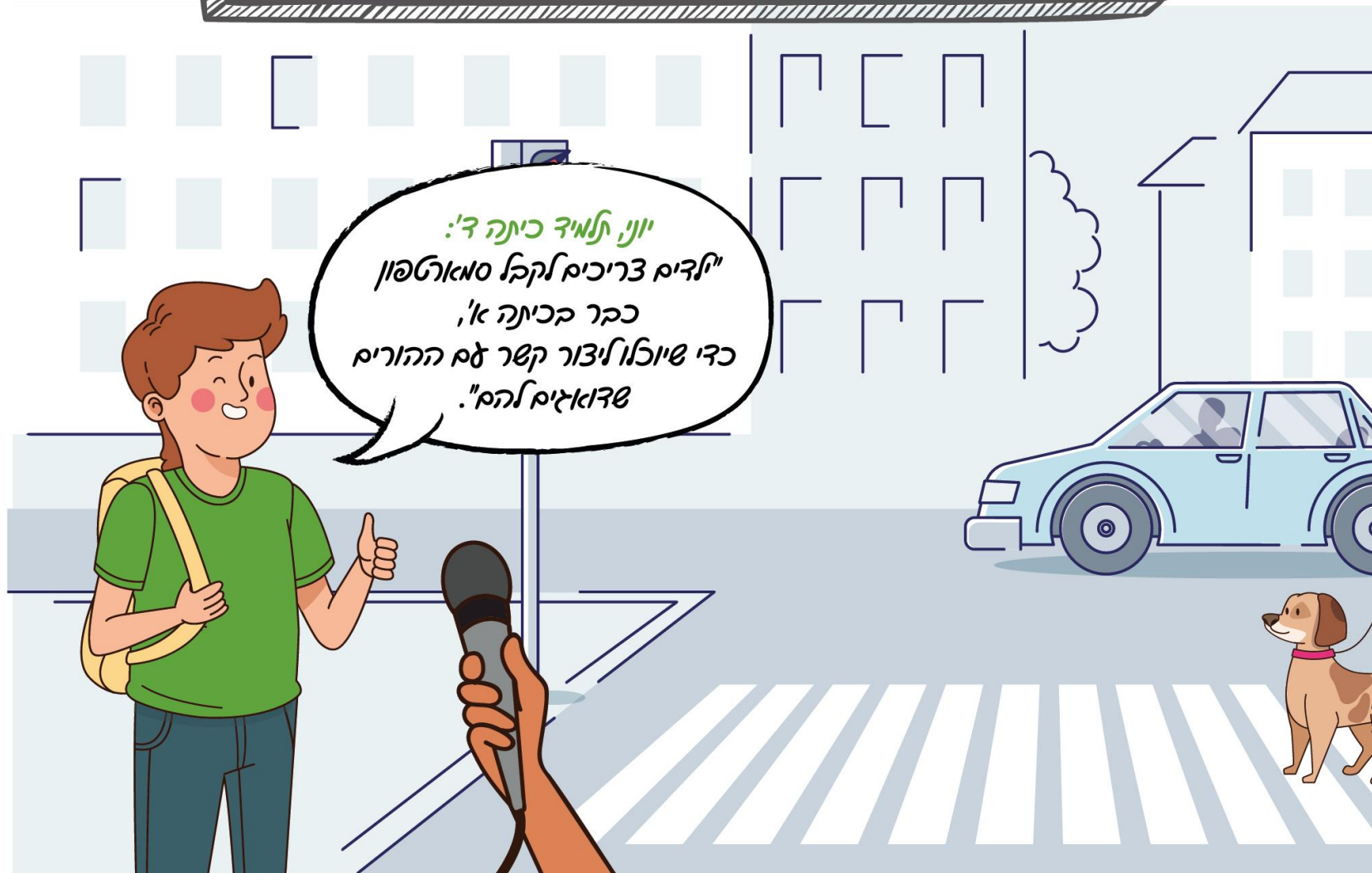
- מה רואים בתחילת הסרטון? (מבעד לחלון שבו מתבוננים הילדים)
- אילו דמויות, חפצים, מקומות נוספו במהלך הסרטון?
- מה משתנה בנקודת המבט שלנו במהלך הסרטון?
- מה ניתן ללמוד מכך על חיי היום-יום שלנו?

משאל רחוב

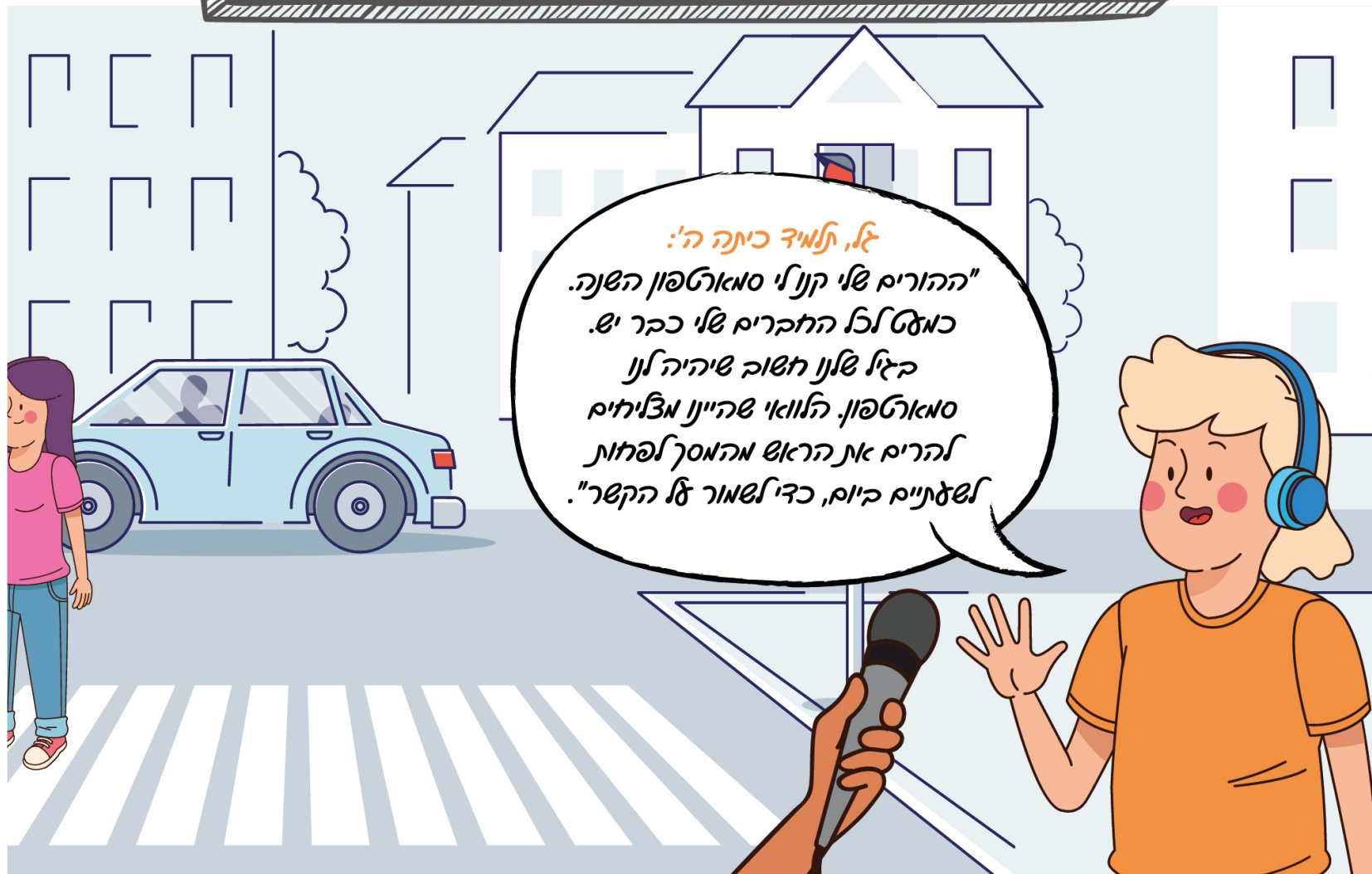
משאל רחוב

משאל רחוב

משאל רחוב

גל, תלמיד כיתה ה':
"ההורים שלי קנו לי סמארטפון השנה.
כמעט לכל החברים שלי כבר יש.
בגל שזנו חשוב שיהיה לנו
סמארטפון. הלוואי שהיינו מצליחים
להרים את הראש מהמסך לפחות
לשעתיים ביום, כדי לשמור על הקשר".

מקום לכל הדעות

תומר, יובל ויעל, מכיתה ד, בבית ספר "נבון" נפגשו בהפסקה והתחילו לתכנן את ההפסקה הפעילה שתתקיים בשבוע הבא.

תומר: "נו, בואו נתחיל, כבר מאוחר... אנחנו לא נספיק. עוד שנייה השיעור מתחיל."

יובל: "טוב, אז המורה אמרה שהתפקיד שלנו הוא לתכנן את התחנות של ההפסקה הפעילה. למישהו יש רעיון?"

תומר: "אני מציעה שנביא את המצנח מאולם הספורט, והילדים יצטרכו להקפיץ את הכדור על המצנח. מה דעתכם?"

יעל: "אני לא בטוחה שזה יתאים. בפעם שעברה, כשהבאנו את המצנח, שמתי לב שרוב הילדים העדיפו תחנות אחרות וכמעט לא גילו עניין במצנח."

יובל הנהן בראשו ואמר: "אני מסכים עם יעל!"

תומר: "טוב, אני מבין, אז מה אתם מציעים?"

יובל: "מה דעתכם על קליעה למטרה?"

יעל: "אני חושבת שזה רעיון מצוין. אף פעם לא הייתה תחנה כזו, וכדאי לגוון. תומר, מה אתה חושב?"

תומר: "זו הצעה טובה. אני באופן אישי לא כל כך מתחבר לזה, אבל נראה לי שילדים רבים יאהבו את זה."

יובל: "מעולה. עוד מעט צלצול, אני מציע שניפגש בהפסקה הבאה כדי לתכנן את שאר התחנות."

שיח ללא מוצא

אלון, רועי ושיר, מכיתה ד בבית ספר "היובל", נפגשו בהפסקה והתחילו לתכנן את ההפסקה הפעילה שתתקיים בשבוע הבא.

אלון: "נו, יאללה, עוד שנייה השיעור מתחיל."

רועי: טוב, אז המורה אמרה שהתפקיד שלנו הוא לתכנן את התחנות של ההפסקה הפעילה. אני מציע שנאסוף את כל ה...."

אלון: "רגע רגע יש לי רעיון נהדר! נביא את המצנח מאולם הספורט, והילדים יצטרכו להקפיץ את הכדור על המצנח."

"זה ממש ילדותי", אמרה שיר, במבט מזלזל, "זו פעילות שמתאימה לתינוקות."

אלון: "את תמיד חייבת לפסול את מה שאני אומר. בהפסקה הקודמת כולם אהבו את זה, היה תור ארוך של ילדים שרצו לשחק במצנח. חייבים גם לעשות תחנה של משחקי רשת."

"איזה שטויות, אתם לא בכיוון", הגיב רועי בתנועת יד מבטלת, "בואו נעשה קליעה למטרה! כולם יאהבו את זה. "קליעה למטרה, זה רעיון מעולה", אמרה שיר.

"את תמיד מסכימה עם כל מה שיובל אומר", הגיב אלון.

שיר: "ואתה? אתה תמיד מדבר לא לעניין."

"טוב, אי אפשר לתכנן אתכם כלום. תעשו מה שאתם רוצים", אמר אלון, הפנה את גבו ונכנס לכיתה...

בשבי"ה הכבוד

תעצת יד מבטאת	הקשבה לזולת עד שיסיים את דבריו	מה דעתך?	זה כיוון שלא חשבת עליי
שמירה על קשר עין עם הדובר	אני מסכים ורוצה להוסיף...	אתה צריך...	אני מציע...
זה לא נכון	מבט מוצל	שטויות	אני חושב אחרת
זה לא מעניין	מה אתה חושב?	אתה תמיד...	הפניית הזג לדובר
ישיבה ננחזה	לדעתי...	אתה אף פעם לא	אני חולק עליך

- חלקו לכל תלמיד שלט שבו כתובה התנהגות המבטאת כבוד או חוסר כבוד בשיח.
- התחלקו לשתי קבוצות: קבוצת ביטויי כבוד וקבוצת ביטויי חוסר כבוד בשיח.
- חברי כל קבוצה יכתבו שיחה בין ילדים וישלבו בה כמה ביטויים המופיעים בשלטים.
- כל קבוצה תמחזי את השיחה שכתבה.
- שוחחו: כיצד ביטויי הכבוד/חוסר כבוד בשיח משפיעים על רגשות השותפים? כתבו כללים לשיח מכבד.

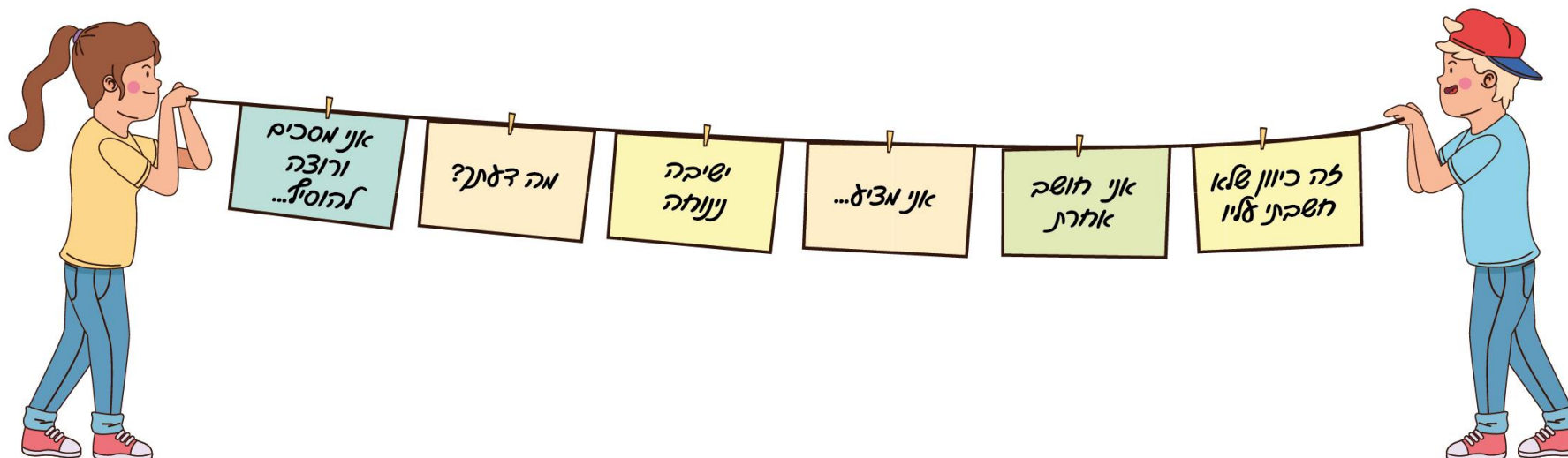
שיח מכבד? זה תלוי!

מהלך

מזמינים שני תלמידים לבחור כרטיסייה ולתלות אותה על החבל המתאים (עליהם להחליט האם ההתנהגות המפורטת בכרטיסייה מכבדת או לא מכבדת)
וכן הלאה... בכל סבב יוזמנו שני תלמידים אחרים.

הכנה

שני תלמידים מחזיקים בשני קצותיו של חבל -
"שיח מכבד"
שני תלמידים אחרים מחזיקים את החבל -
"שיח לא מכבד"
מניחים במרכז החדר את הכרטיסיות המציגות ביטויי כבוד וחוסר כבוד בשיח.

שיח מכבד? זה תלוי! - עצרים

מהט מצלצ	מה אתה חושב?	שמירה על קשר עין עם הדובר	תנועת יד מבטאת	זה לא מעניין
לדעתי...	ישיבה נינוחה	אתה אף פעם לא	אתה תמיד...	זה לא נכון
אני חולק עליך	הפניית הגב לדובר	אני מביע...	הקשבה לזולת עד שיסיים את דבריו	אתה צריך...
זה כיוון שלא חשבת עליו	אני מסכים ורוצה להוסיף...	אני חושב אחרת	מה דעתך?	שטויות

לוח כלי "עשה ואל תעשה" קשוח

דוגמאות

כלי אל תעשה

דוגמאות

כלי עשה

כרטיסיות לקבוצות - "עשה ואל תעשה" בשיח

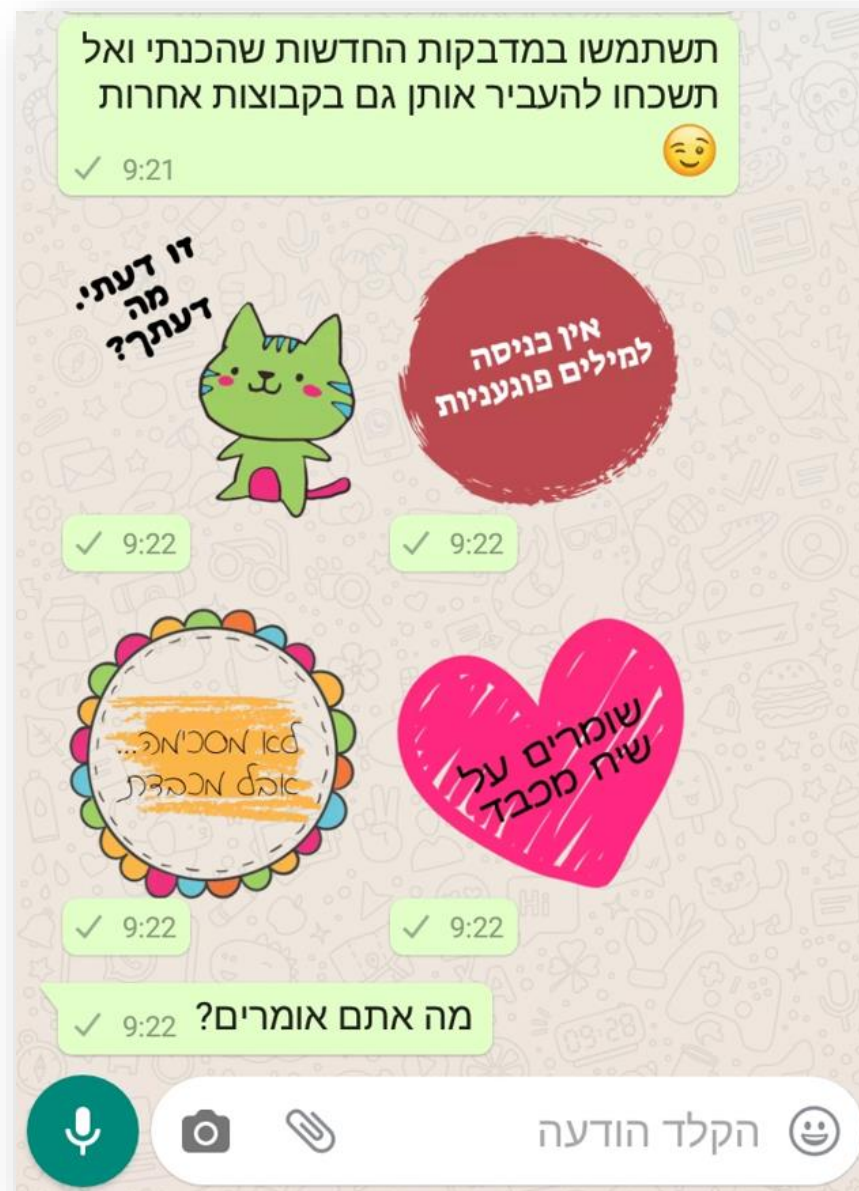
שימוש בשפת גוף לא מכבדת	תנועת יד מבטלת מבט מצולצ, הפניית הגב לדובר	הקשבה לצולת עד שיסיים את דבריו	שימוש ב"מסרי אני"
אני חושב אחרת, אבל חשוב לי לשמוע את דעתך, זה כיוון שלא חשבתי עליו	אני חושב, לדעתי, אני מציע	אלוונה התפרצה ואמרה את דעתך, בזמן שאיילת עדיין לא סיימה להציג את דבריה	שמירה על קשר עין עם הדובר, ישיבה נינוחה
רוחם אמר לשיר: את תמיד שוללת את מה שאני אומר	שימוש ב"מסרי אתה"	לקטוע את הצולת בלי לאפשר לו לסיים את דבריו	זה לא נכון, שטויות זה לא מעניין
התייחסות לגופו של אדם	שימוש בשפת גוף מכבדת	נעם הקשיב בסבלנות עד שרועי סיים לספר על החוויה שלו, ורק אח"כ שיתף	שימוש במילים מקדמות
דניאל התייחס לרעיון של דנה בנושא המסיבה	אתה תמיד..., אתה אף פעם לא..., אתה צריך...	שימוש במילים בולמות	התייחסות לגופו של עניין

חזרה

לוח בקרה - "עשה ואל תעשה" בשית

דוגמאות	כללי אל תעשה ✗	דוגמאות	כללי עשה ✓
רמת אור לשיר: את תמיד שוללת את מה שאני אומר	התייחסות לגופו של אדם	דניאל התייחס לרעיון של דנה בנושא המסיבה	התייחסות לגופו של עניין
אלונה התפרצה ואמרה את דעתה, בזמן שאיילת עדיין לא סיימה להציג את דבריה	לקטוע את הזולת בלי לאפשר לו לסיים את דבריו	נועם הקשיב בסבלנות עד שרועי סיים לספר על החוויה שלו, ורק אח"כ שיתף	הקשבה לזולת עד שסיים את דבריו
אתה תמיד..., אתה אף פעם לא..., אתה צריך...	שימוש ב"מסרי אתה"	אני חושב, לדעתי, אני מציע	שימוש ב"מסרי אני"
תנועת יד מבטלת, מבט מזלזל, הפניית הגב לדובר	שימוש בשפת גוף לא מכבדת	שמירה על קשר עין עם הדובר, ישיבה ננוחה	שימוש בשפת גוף מכבדת
זה לא נכון, שטויות, זה לא מעניין	שימוש במילים בלומות	אני חושב אחרת, אבל חשוב לי לשמוע את דעתך, זה כיוון שלא חשבתי עליו	שימוש במילים מקדמות

משוב ענייני ומכבד

הצגת את הדברים בדרך ברורה

היה מעניין להקשיב לך, כי...

אני חושב/ת אחרת. כדאי לחשוב על זה מכיוון נוסף...

למדתי מהדברים שלך ש...

הנימוקים שהצגת גרמו לי לחשוב/לשאול...

אני תומך בהצעה שלך כי...

חזרה

נספחים

מיומנויות דמות הבוגר	1
ערכי דמות הבוגר	2

מיומנויות / 1. אוריינות שפתית

היכולת להשתמש בשפה (קריאה, כתיבה, דיבור והאזנה) למגוון מטרות תקשורתיות ולימודיות. היא כוללת את היכולת להבין ולהעריך טקסט דבור או כתוב ולהתמצא בו, לבטא מחשבות ורגשות, לנסח רעיונות ודעות ולהגן עליהם, להציג מידע בצורה בהירה ומתאמת ולנהל תקשורת איכותית עם אחרים.

5. הצגה ושכנוע

להשתמש ברטוריקה.

להשתמש בשפה עשירה ומגוונת.

להציג מידע ורעיונות בצורה משכנעת, מותאמת לנסיבות ולקהל היעד.

4. הבעה בכתב ובעל פה

לבטא בכתב או בעל פה מחשבות, רעיונות, עמדות או רגשות באופן בהיר, ממוקד, ממצה ומותאם לנסיבות.

לארגן טקסט באופן מובנה, קוהרנטי ומכוון מטרה.

3. מיזוג מידע ממקורות שונים

להשוות ולמזג מידע ממקורות טקסטואליים שונים.

2. חילוץ מידע מטקסט דבור או כתוב

לזהות את הרעיון המרכזי ואת מטרת הטקסט.

להבחין בין עיקר לטפל.

לאתר ולאחזר מידע בטקסט.

1. הבנה והערכה של טקסט דבור או כתוב

להבין את המשמעות המילולית של טקסט דבור או כתוב.

להבין משמעות נרמזת, מובלעת או מטאפורית בטקסט.

להעריך את איכות הטקסט והתאמתו להקשר.

חזרה

מיומנויות / 4. חשיבה ביקורתית

היכולת לבחון ולהעריך מידע, דעות או רעיונות באופן מושכל, לגבש דעה או עמדה באופן עצמאי, לבחור בין חלופות ולקבל החלטות מנומקות.

מערכת החינוך 2030

4. הטלת ספק

לחשוב באופן עצמאי
אל מול מקורות סמכות וקבוצת
השווים.

לתהות על מקורות ההצדקה
ולשאול שאלות מערערות.

להשהות שיפוט עד לבירור
הצדקות ונימוקים משכנעים.

3. קבלת החלטות

לנתח בעיה ממגוון
נקודות מבט.

להשוות בין חלופות
ולהעריך את השלכותיהן.

לזהות ולנטרל הטיית
שיקולים זרים ודעות
קדומות.

לזהות מומחים להשתמש
בעצות באופן מושכל.

2. טיעון Argumentation

לנסח טענה ולהצדיקה
באמצעות מידע
ו/או נתונים.

לזהות את הקשר בין
הנימוקים לבין הטענה.

לזהות הטיית וכשלים
לוגיים בטיעון.

1. הערכת מידע ומקורות מידע

לבחון ולהעריך מהימנות
ורלוונטיות של מידע
ומקורות מידע.

להבחין בין דעה, אמונה
ועובדה.

לזהות תעמולה,
דמגוגיה ומניפולציה.

חזרה

מיומנויות / 8. מודעות עצמית

הכרת הנטיות והמאפיינים ומודעות לתהליכים פנימיים.

3. מסוגלות עצמית Self-Efficacy

להאמין ביכולות להתמודד עם מצבים שונים בחיים (self-efficacy).

להתמודד עם כישלונות

להכיר ביכולת להתפתח ולהשתפר בהתמודדות עם משימות ואתגרים על ידי השקעה של זמן ומאמץ (growth mindset).

להכיר ביכולת של הפרט להשפיע על סביבתו (agency).

2. זיהוי רגשות Emotion Identification

לזהות רגשות ולהבחין בין רגשות.

לקשר בין רגשות, מחשבות והתנהגות.

להבין את ההשפעה של הסביבה על רגשות, עוצמתם ומשכם.

1. הכרת העצמי Self-Knowledge

להכיר במאפיינים אישיים.

לזהות חוזקות, חולשות, נטיות והעדפות.

להבין כיצד כישורים, נטיות ומאפיינים אישיים באים לידי ביטוי במצבי חיים שונים.

חזרה

מיומנויות / 10. מודעות חברתית

מערכת החינוך 2030

היכולת לזהות מצבים חברתיים, להבין את האחר ולגלות רגישות חברתיות ותרבותית.

3. רגישות חברתית-תרבותית Cultural Sensitivity

להיות מודעים לשונות
ולדמיון בין אנשים
מקבוצות שונות.

להעריך פרספקטיבות
והשקפות עולם מגוונות
ולהכיר בתרומת הגיוון
לפרט ולחברה.

להכיר בהשפעתם של
סטריאוטיפים ודעות
קדומות על רגשות, תפיסות
והתנהגות.

2. זיהוי מצבים חברתיים

לזהות נורמות חברתיות.

לזהות תהליכי חשיבה
וקבלת החלטות קבוצתיים.

לזהות מצבי פגיעה בזולת.

לזהות מתי אחרים
זקוקים לעזרה וכיצד ניתן
לסייע להם.

1. הבנת האחר Understanding Others

להכיר ולהבין את נקודת
המבט של האחר
(taking perspective) ואת
התנהגותו.

לזהות ולהבין מסרים
מרומזים מילוליים ולא
מילוליים.

להבין את ההשפעה שיש
לפעולות הפרט על אחרים
ולהפך.

חזרה

מיומנויות / 11. התנהלות חברתית

היכולת ליצור ולשמר מערכות יחסים חיוביות ומתגמלות במגוון רחב של הקשרים ולפעול בשיתוף פעולה.

4. ניהול יחסים בין אישיים Diverse Social Relationships

ליזום, ליצור ולקחת חלק
במגוון אינטראקציות.

להפגין התנהגות מכבדת
והוגנת.

לעזור ולהיעזר באחרים.

לייצר ולשמר מערכות
יחסים בריאות ומספקות.

3. עבודת צוות Teamwork

לקבל ולחלוק מידע.

לקבל החלטות ולבצע
משימות באופן שיתופי.

לדעת, להביע ולקבל דעות
והסתייגויות.

2. ניהול קונפליקטים Conflict Management

להקשיב ולנהל שיח מכבד גם
במצבי קונפליקט.

לשמור על גישה חיובית
ולהמנע מהתנהגות פוגענית.

להביע ולקבל חוסר הסכמות
ולדעת להתמודד עימן.

למצוא פתרונות מיטביים תוך
שיתוף פעולה ופשרות.

1. תקשורת Communication

להקשיב לזולת באופן פעיל
ומכבד (active listening).

להביע רגשות תחושות
ומחשבות באופן בהיר.

להתבטא ברגישות בכנות
ופתיחות.

להפגין אמפתיה
(empathy).

ערכי דמות הבוגר וקומת הפירוט

קומה א': הערכים	קומה ב': פירוט הערכים
אהבת הדעת וחדוות הלמידה	1. עידוד הסקרנות והעניין 2. שאיפה למצוינות ולמיצוי יכולות 3. מחשבה עצמאית ויוזמה
מחויבות לערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית	1. הכרות ומחויבות לערכים יהודיים ודמוקרטיים 2. כיבוד סמלי המדינה ושמירת החוק 3. שירות משמעותי 4. השתתפות בתהליכים דמוקרטיים בחברה
כיבוד ערכי המורשת והתרבות במדינת ישראל	1. מחויבות לערכי המורשת והתרבות הייחודיים לכל קבוצה 2. היכרות וכבוד לתרבויות ומורשות אחרות במדינה
כבוד האדם והמשפחה	1. כבוד לאדם, לזכויותיו, לתרבותו, להשקפותיו ולחירויות היסוד 2. שמירה על קדושת החיים 3. כיבוד ההורים והמעגל המשפחתי
צדק חברתי וערבות הדדית	1. סולידריות ועזרה לזולת 2. מעורבות חברתית ואזרחית 3. מחויבות לטבע וקידום צדק סביבתי

מפתח הל"ב לשעת חינוך

ייזום, פיתוח וכתובה

אורית צאירי, ממונה על החינוך החברתי-ערכי, האגף לחינוך יסודי
זהבה שמש, מנהלת אגף תכנון ופיתוח תוכניות, לשכת המשנה למנכ"ל

צוות היגוי

אירית בראל, אתי זהבי, ענת כהן, אורטל ליבנה, רויטל קושלבסקי, נורית שפירו
מדריכות המחלקה לחינוך לחיים בחברה

עריכת לשון

נילי גרבר

עיצוב עזרים

רעות שוורץ